

MEDBORGARFÖRSLAG

2018-03-28

SNÖSÄTRA UPPLAGSOMRÅDE

KULTUR & MILJÖ

Bakgrund

Snösättra upplagsområde är ett av de sista av sin art i Stockholmsområdet. De flesta småskaliga industriområden har rivits för att ge utrymme för bostäder. Enligt oss utgör området en utrotningshotad typologi som borde skyddas.

Områdets karaktär har skapats genom en mängd slumpmässiga omständigheter:

1. Det ständiga rivningshotet har gjort att området satts i förfall. De korta kontrakten har inte gynnat fastigheterna, ett minimum av underhåll har utförts. Men detta har inte enbart negativa konsekvenser då "Snösättra kultur", med Percy som drivande kraft, fått med sig alla aktörer i området att upplåta murar och väggar till graffiti. Samtidigt som underhåll har underlåtit så har alltså någonting speciellt skapats på denna plats.
2. De flesta etablerade företag har redan lämnat området p.g.a. den ovissa framtiden och därmed givit plats åt kultur och hobbyverksamhet som delvis bebor området.
3. De stora högspänningsledningarna som löper över området har gjort det olagligt att bygga bostäder på området utan att vidta mycket kostsamma åtgärder.

Sammantaget har ovan nämnda förutsättningar lett fram till ett område med billiga arrendeavgifter. Dessa låga arrendeavgifter banar nu väg för området och ger möjligheter för kulturarbete. Här finns en potential för en unik kulturproduktion som kan gynna hela staden, men detta förutsätter att de låga arrendena består.

Området som del av ett naturreservat

Vi stödjer skapandet av ett naturreservat i området och tanken på att inlemma upplagsområdet i dessa planer. Idén om ett miljövänligt och hållbart samhälle kräver såväl en förändrad kultur som en förändrad samhällslogik. Snösättra upplagsområde skulle kunna bli en plats där aktörer inom kultur och miljö som idag inte får plats i den tillväxtinriktade staden kan hitta ett hem. Aktörer har det gemensamt att de arbetar med långsam ekonomi, en ekonomi som skapar värde i samklang med naturen och därmed är långsiktigt hållbar. Tanken är att området ska ge plats åt miljö-, konst- och kulturgrupper som sida vid sida experimenterar fram ny praktisk kunskap om hållbara sätt att existera tillsammans och att organisera rummet på. Området kommer attrahera en bred skara besökare till området och de som inte kommer för naturreservatet ska å andra sidan lämna området med ett större intresse och med mer insikt i ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Det är med andra ord ett projekt som inte enbart frälser de redan frälsta.

Området som del av ett sammanhängande stråk

Se bilaga om guiden över kultur- och naturstråket. Det föreslås att det anläggs ett skulpturstråk längs gångvägen mellan Rågsved, Högdalen och Snösättra upplagsområde. Detta skulle binda ihop aktiviteterna till ett stråk.

Stråkets belysning borde också förbättras för att öka tryggheten. Detta gäller i allra högsta grad även Snösättragränd som går genom själva upplagsområdet där det nu är mycket mörkt.

VÅRT FÖRSLAG

Sanering:

Marken i upplagsområdet är förorenad. Den traditionella metoden går ut på att gräva upp det förorenade området och flytta problemet till en mer lämplig plats. Metoden är otroligt dyr, och lösningen att flytta på problemet kan också ifrågasättas ur ett ekologiskt perspektiv. Det ska tas i beaktande att arbetet med att frakta bort den förorenade marken också medför oönskad miljöpåverkan.

Vidare finns det olika intressanta metoder för att rena marken på biologisk väg, metoder som dock inte löser områdets problem till fullo.

Vårt förslag är därför en tredje kombinerad väg. Detta förslag utgår från att området måste avskärmas från omkringliggande område så gott det går. Det viktigaste är att det förorenade dagvattnet leds bort i ett nytt avloppssystem så att det inte läcker ut i det omkringliggande naturområdet. Detta i kombination med att förorenandet upphör ger samhället tid att lösa miljöproblemet där det är. Biologiska reningen ger möjlighet att verka under lång tid och forskningen hinner gå framåt inom området. Kanske kan vi genom detta bidra till forskningen genom att upplåta mark för biologisk rening.

Vissa ytor, där odlingar föreslås och där lek för barn förväntas förekomma måste trots allt grävas upp och fraktas bort tror vi. Dessa ytor ligger i den del vi i vårt förslag kallar för parken. Dessa ytor måste då avskärmas från övrig mark med täta åldersbeständiga avgränsningar. Möjligen bör hela upplagsområdet avskärmas på dylikt sätt mot naturreservatet för att i största möjliga mån minimera att föroreningarna läcker ut. Här är det kanske möjligt att titta på arbetet med Hammarby sjöstad där dylika "avskärmningar" implementerats.

Ekonomi:

Genom att inte riva hela området sparar staden stora summor pengar. Att undvika stora delar av både själva rivningen, grävande och bortfraktande av förorenad mark innebär att resurser frigörs. Istället kan pengarna investeras för att skapa nya värden i området. Vi föreslår att staden står för finansiering av:

1. De ovan föreslagna saneringsåtgärderna.
2. De offentliga miljöer och infrastruktur mellan byggnaderna såsom vägen, bommar, torget, parken, parkeringsplatser, träbroarna genom området, grillplatser, planteringar, sitt-trappan, utescenen, graffitikuberna, fågeltorn, infarter från huvudled etc.
3. De föreslagna parkeringsplatserna i början av Snösättravägen.
4. Infrastruktur som framdragat vatten, el, bredband och avlopp till tomtgränser i området. Även framdragningar till ny utescen. Det föreslås också att staden har timerstyrda el-stationer utplacerade i området. Från dessa kan besökare koppla medhavd musikanläggning, ladda mobilen eller ansluta en projektor för spontana filmvisningar. Fantasin sätter gränserna.
5. Staden finansierar och driver den byggnad där offentliga toaletter och sophantering/sopsortering är belägen.

Innehåll i det nya området

Läs första stycket "Området som del av ett naturreservat". Mer konkret inriktas området i vårt förslag på kultur i följande bemärkelser:

- Natur/miljö: det föreslås att alla lokala miljögrupper i området erbjuds plats i området på olika sätt. Det skulle kunna vara allt från utställningsytor, lokaler för möten, odlingsytor, platser för ekologiska reningsprojekt etc. Läs även mer om detta under "parken".

- Konst: Det är enorm brist på överkomliga lokaler för konst i Stockholm idag. Detta begränsar med nödvändighet potentialen för en stark konstscen i staden. Läs mer under "konst".
- Hantverk / hobby: Det finns många kulturutövare som inte får plats inom finkulturens ramar. Ett exempel på detta skulle kunna vara de veteranbilsentusiaster som redan finns i området. Vi menar att möjligheten för människor att förverkliga sidor som inte får plats inom ramen för karriären är starkt begränsade idag, och vi ser här möjligheten att vara i framkant för delningskultur och skapa möjligheter för att dela på resurser och få möjlighet att producera tillsammans.
- Sport med stark kulturkoppling: Se stycket "sport".

Det exakta urvalet av dessa är inte utforskat i detalj, heller inte exakt vilka ytor som ska tillfalla vad, detta är ett idéförslag. Men vi är övertygade om att den skisserade planen är genomförbar och att det finns ett underlag för att fylla området med ett varierat innehåll.

En viktig utmaning i arbetet med området blir att försöka behålla den lokala prägel och låta lokala krafter fortsätta skapa innehållet. Vi vill inte att området ska tappa själen.

Områdets karaktär

Det som är spännande i området och som gör det originellt i Stockholm är känslan av att befinna sig i Jan Löfs Skrotnisse-värld. Vi menar att man ska gå varligt fram med förändringarna i området. En fin referens är New Yorks "Highline" där den befintliga strukturen är intakt men har fått en ny prägel. Något liknande måste ske här. Men samtidigt göra det varsamt för att fortsätta möjliggöra för initiativ och aktiviteter från gräsrotsnivå. Centralt här blir att hålla undan vinstmaximerande logiker och tillväxttankens homogeniserande konsekvenser. Men att samtidigt göra området mer tillgängligt både fysiskt och trygghetsmässigt är ett måste. Att låta naturen ta plats i den befintliga strukturen är en fin koppling till naturreservatet. Att fylla området med kreativt innehåll är önskvärt. Men de som planerar området måste hålla fingrarna i styr och inte vara inne och peta för mycket.

Trafik

Målet måste vara att begränsa mängden trafik i området så långt som möjligt. Med detta sagt så måste det gå att åka ut till området. Trafik som måste kunna nå området är sophantering, leveranser, brandkår, ambulanser, handikapptillgänglighet, transporter av konstverk etc.

Grusvägen genom Snösätra upplagsområde asfalteras men smalnas av till en fil med mötesplatser. Området stängs för obehörig trafik mot Högmora.

Det föreslås att en parkeringsplats byggs i början av Snösättravägen. Efter avtagsvägen till den föreslagna parkeringsplatsen stängs vägen av med en bom. Enbart behörig trafik ska kunna köra vidare på Snösättravägen.

Summa summarum ska biltrafiken begränsas till ett minimum på Snösättravägen och i området.

Vi föreslår också att Snösättravägen förses med en trottoar och cykelbana för att göra det tryggare för berörda att färdas här.

Företag / näringsverksamhet i området:

Det är mycket som talar emot näringsverksamhet i den nya tappningen av Snösätra upplagsområde. Trots detta vill vi framföra några argument för att behålla några företag. Detta är ingen nyckelfråga i vårt medborgarförslag men vi uppmanar ändå till att diskutera frågan.

1. Områdets karaktär riskerar att urvattnas om det helt tappar sitt ursprungliga innehåll. Att hitta metoder för att förändra en plats utan att tränga undan de som redan befinner sig där borde tas på allvar av Stockholms stad.
2. Området riskerar att bli väldigt tomt på vardagar. Företagen i området kommer göra området levande även då vilket är bra ur trygghetsperspektiv.
3. Företag med vissa inriktningar kan gynna området. Skroten skulle exempelvis som motprestation mot att bli kvar få sköta återvinningen av alla sprayburkar som området producerar. På samma sätt kan parkföretaget som motprestation få sköta planteringar och odlingar i området.

4. Vidare tror vi att det vore bra om företag inom dessa områden tilläts etablera sig i området:
  - Cykelverkstad (miljöprofil)
  - Loppis / second hand (miljöprofil)
5. Ett konstområde skulle gynnas av att det går att köpa färg, järnvaror, konstnärsmaterial och trävaror i området. Någon typ av grossist med följande utbud skulle gynna den typiska kulturarbetaren som ofta saknar bil. Kanske kan detta organiseras som ett kollektivt inköpslager. Det sistnämnda skulle även utgöra en motvikt mot en utveckling där privat ägande och storskaliga kedjor tvingat bort mindre aktörer.
6. Undantag skulle också ges för kaféverksamhet. Se stycket "kafé"

Graffiti / Snösätra kultur

Vi menar att alla murar och fastigheters fasader ska få bemålats med graffiti. Precis som idag ska dessa ytor kureras av Snösätra Kultur. Och precis som idag ska vägarna utåt i området vara fria att måla på utan lov. Snösätra kultur ska få tillgång till en fastighet för att husera en inomhusscen. Finansiering av projektet överläts åt den nya föreningen att organisera. Utöver detta ska Snösätra Kultur ha tillgång till den utomhusscen som staden finansierar byggandet av.

Klotter i närmiljön

Vi som har varit aktiva i området under lång tid har sett klotter på elskåp, stenar, träd, broar etc som ett konstant inslag i vår närmiljö långt innan Snösätra fylldes med graffiti. Vi ser ingen försämring av denna omständighet i samband med det senkomna graffitiprojektet i Snösätra. Istället kan det sägas att det är positivt att det nu finns en röst inom graffiti-scenen som förespråkar att man inte ska klottra i området. Förhoppningsvis blir detta någonting som minskar klottret i området istället för det motsatta.

På speciellt utsatta platser, känsliga träd exempelvis, kanske skydd, förslagsvis designade av konstnärer och andra i området, kan sättas upp på stammarna.

Nedskräpning

Parkvägen mellan Högdalen/Rågsved och Snösätra upplagsområde har länge haft en undermålig sophantering. Soptunnor måste sättas upp i området och staden måste bli snabbare på att städa. Bommarna som stänger av Snösättravägen för obehörig trafik kommer delvis lösa problematiken med dumpning av sopor, deponi och bilvrak i området.

En viktig åtgärd i det nya Snösätra upplagsområde är att skapa goda förutsättningar för sophantering av sprayburkar. Dessa måste gå att återvinna på en eller fler platser i området dygnet runt.

Brottslighet och otrygghet

Enligt polisen så har brottsligheten i området sjunkit drastiskt sedan graffitiprojektet i Snösätra upplagsområde startats. Området upplevs också som tryggare då många fler människor rör sig i området nu i jämförelse med tidigare.

Parken

Istället för att riva någon del av området som används eller kan användas föreslås naturen få bryta igenom på mitten av området där Big bags ytor var placerade. Denna yta blir en park med detta föreslagna innehåll:

- Graffitikuber i betong med natur uppepå eller som utkikspunkter. Se visualiseringar.
- 2st fågeltorn åt olika väderstreck. Kanske byggda likt graffitikuber men högre.
- Naturlekpark: utformad med organiska former byggd helt i naturmaterial och på ojämnt naturligt underlag som gräs. En kullig plats med inbyggda träd och buskar,

mycket klättringsmöjligheter och många gömställen. Kort sagt motsatsen till många lekparkar idag som är väldigt platta, hårda och har få gömställen. Gärna skapad med medverkan av barn i utformningen. Vi vill här påminna om forskning som visat att barn leker mindre "könskodat" i naturliga miljöer, och därmed ges möjlighet att själva utforska identiteter och därmed möjlighet att utvecklas bortanför stränga och hämmande kategorier.

- Grillplatser
- I parken möter kulturen naturen genom odlingar där barn och andra kan prova på att odla och lära sig hur det går till. Samtidigt kan det undervisas i natur och miljö. Här borde det finnas information om naturreservatet och alla de djur, växter och huvudbiotoperna i området. Kanske kan detta skötas av koloniträdgårdsföreningen, Kräpplagruppen eller Rågsveds Gröna gårdar. Eller vid intresse av parkföretaget som redan finns i området. Kanske skulle också förskolor i området vara intresserade av att få egna områden för odlingar.
- Groddamm och ankdamm
- Parkmark att sitta på med picknickfilt.
- Utegymp

Konst

Ateljéer byggs i flera varianter:

1. Kollektivverkstad – Drivs genom en nystartad förening eller tas över av befintlig kollektivverkstad som behöver bättre lokaler. Området skulle må bra av en dylik funktion. Många av områdets andra aktörer skulle ha stor nytta av ett medlemskap i kollektivverkstaden för att lösa tekniska delar i sin verksamhet på ett effektivt sätt.
2. Ateljéer för konstnärer – Det är stor brist på ateljéer i Stockholmsområdet så behovet finns uppenbarligen. Förslagsvis dedikeras dessa till konstnärer som redan är aktiva i området och går inte ut genom ateljékön. En separat kö föreslås. Detta för att behålla områdets särart och fortsätta bygga vidare på den. Den typ av konstnärer som är aktiva i området idag är oftast unga, icke etablerade och saknar högre konstnärlig utbildning och är därmed utestängda från stadens ateljékö. I de fall de kan stå i denna kommer de inte längre vara unga då de får en ateljé i området. Vi menar att lokaler i området i görligaste mån ska fördelas till de som utgör områdets "kulturella själ". Exakt hur kön ska utformas måste utredas.
3. Projektateljé – En kurerad yta för tidsbegränsade kulturarbeten. Vi föreslår att Kulturhuset Cyklopen, föreningen Kulturkampanjen, driver denna. Därmed ansvarar föreningen i vanlig ordning för finansiering.

Alla dessa åtgärder tar fasta på den konstnärliga praktiken som någonting centralt i alla människors vardag snarare än någonting som är förunnat ett fåtal med resurser att gå på fleråriga konstutbildningar. Kollektivverkstaden och projektateljén kommer även främja delningsekonomi och syftar till att göra medborgare till producenter och inte bara konsumenter. Återigen gör detta området till någonting unikt i relation till ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Sport

Som del av förslaget finns ett antal sportinitiativ som i sin utformning också är kulturyttringar. Ansvar för finansieringen för dessa får ligga på de föreningar eller sportklubbar som driver dem vidare.

1. Rollerderby där estetiska uttryck är ett mycket viktigt inslag. Det finns ett antal lag i Stockholm med den gemensamma nämnaren att de har svårt att få plats i stadens övriga anläggningar och därmed hämmas. Utöver detta är det relevant att sportens utövare till stor del är unga tjejer, något som borde premieras för ett jämställt område. Det talas dock redan

om en anläggning i Hagsätra och blir den realiserad kan behovet för en sådan i Snösätra falla bort. Men vi vill här reservera en eller flera platser för att se hur området kan planeras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Förslagsvis kan forskare från den lokala arkitekturskolan ihop med boende titta på behoven hos unga tjejer och icke-binära för att hitta sätt att utmana de stadsnormer som ofta prioriterar män.

2. Skateboardhall för inomhusåkning. Tanken är att komplettera Högdalens stora skateboardpark vintertid och därmed förankra området lokalt även på detta sätt. Skateboardkulturen har sin tillkomst genom subkulturella rörelser där musik, estetik etc har varit viktiga inslag och passar därmed i ett alternativt kulturområde. Förslagsvis sköts den av Högdalens skateboardförening.
3. Parkour är en ny sport på väg upp. Även här finns subkulturella rötter och koppling till kulturarbete. Det har länge talats om en anläggning för detta i Stockholmsområdet och vilken plats skulle passa bättre än Snösätra upplagsområde? Dessutom har Rågsved en uteanläggning för Parkour som del av sin lekplats nära centrum. Denna inomhushall skulle kunna komplettera denna och göra sporten livskraftig i området.

En passus är att det kanske finns andra sporter, ex basket eller klättring, som även de passar in i området och som är mer lokalt förankrade hos boende i närområdet.

Kafé / sommarkafé

Området är slutpunkten i en promenad genom kultur- och naturstråket. Redan nu promenerar många till eller förbi området. Dessa skulle tvivelsutan uppskatta ett kafé i framkanten av området. Kanske är det bara möjligt att driva detta som sommarkafé. Det kanske kan visa sig med tiden. Men åtminstone sommartid bedömer vi att det finns ekonomisk bärighet i projektet.

Organisation

Det föreslås att en stiftelse startas som förvaltar marken för det nya Snösätra upplagsområde. Exploateringskontorets mark överläts till eller köps av stiftelsen. Den exakta utformningen av denna och vilka stiftarna ska vara har vi inte haft möjlighet att utforska. Det viktigaste är att området administreras lokalt och att grundidéerna i området är svåra att ändra på så att de får tid att växa under lång tid.

Stiftelsens uppgift blir att bevara områdets innehåll: Där miljö och kultur korsbefruktar varandra. Samtidigt hyr stiftelsen ut marken åt områdets aktörer och ombesörjer genom kontraktsskrivning att områdets och samhällets regler efterlevs.

I övrigt hänvisar vi till vårt visuella material. Över och ut /

Kulturhuset Cyklopen, föreningen Kulturkampanjen, Angelica tel. 076 29 30 118

Marx arkitektur ab, Victor Marx tel. 070 455 2 455

Snösätra kultur, Percy Mickelsson tel. 070 76 54 133

Skateboardföreningen i Högdalen, Anna Hougner tel. 073 80 45 908

Fria teatern, Birgitta Sundberg tel. 08 727 68 02

Vantörs musik och kultur, Anders Virtala tel. 070 919 66 02

Rydegårds resebyrå (lokal resebyrå), Johan Rydegård tel. 076 860 42 06

Hyresgäst i området, veteranbilshobbyist, Jonas Bergström tel. 076 18 44 501

Hyresgäst i området, veteranbilshobbyist, Sven Gunnarsson, tel. 073 989 49 79